

## Návrh legislatívnych úprav pre odvetvie poľnohospodárstva a potravinárstva v SR

- na základe reportu OECD (február 2020) patrí SR medzi krajiny s najnižším preferenčným daňovo-odvodovým zaobchádzaním s poľnohospodármi<sup>1</sup> /zvlášť je to vidieť v porovnaní s inými členskými krajinami EÚ a krajinami V4/
- v súvislosti s krivením konkurencie na jednotnom trhu v sa zvyčajne hovorí o rôznej úrovni štátnej pomoci /spolu s rozdielnou úrovňou poľnohospodárskych dotácií/ - **ale daňové a nedaňové úľavy sú tiež značne odlišné a môže zvýhodňovať poľnohospodárov v konkrétnych krajinách oproti slovenským poľnohospodárom**
- **bežné a rozšírené daňové úľavy:** zvýhodnenie sezónnej práce, zvláštny daňovo-odvodový režim, oslobodenie malých poľnohospodárov od platenia daní, používanie jednoduchého účtovníctva, odhady zdaniteľného príjmu (tieto sú zvyčajne nižšie ako reálne a odpadá nutnosť viesť účtovníctvo), znížené dane z pôdy a majetku, znížené dane spojené s prevodom pôdy a majetku medzi generáciami, oslobodenie poľnohospodárov od registrácie na DPH, daňové úľavy na PHM, daňové úľavy z príjmu FO (z príjmu PO menej časté), znížené sadzby DPH na poľnohospodárske vstupy a výstupy (vrátane pesticídov a hnojív)

V zmysle zvýšenia zamestnanosti a produkcie ako aj zachovania konkurenčnej pozície slovenského poľnohospodárstva na jednotnom trhu EÚ si dovoľujeme navrhnúť nasledovné legislatívne úpravy/opatrenia:

### • SEZÓNNA PRÁCA - nové podmienky zamestnávania pre sezónnych pracovníkov

- základné legislatívne bariéry spočívajú už v samotnom Zákonníku práce, ktorý neobsahuje právnu úpravu zohľadňujúcu špecifiká sezónnej práce v poľnohospodárstve
- sezónna práca v krátkosti: typická pre poľnohospodárstvo (nárazovosť); odvetvie zápasí s jej nedostatkom; týka sa pestovateľského a spracovateľského procesu; najvýznamnejšie sú zberové práce; týkajú sa nízko- aj vysokokvalifikovanej pracovnej sily
- sezónna práca = významný determinant konkurencieschopnosti pestovania ovocia, zeleniny, hrozna a iných rastlinných komodít v poľnohospodárstve (+ rastúce náklady na mzdy, logistiku a potrebu závlahy); ide o jasný a adresný signál podpory poľnohospodárstva a špeciálnej poľnohospodárskej výroby
- pre zlepšenie a zjednodušenie prijímania sezónnych zamestnancov navrhujeme:

#### 1. Vytvorenie samostatnej „Dohody o vykonaní sezónnej práce v poľnohospodárstve“

Odôvodnenie: Zavedenie nového typu dohody do Zákonníka práce umožní flexibilnejšiu úpravu vzájomných vzťahov medzi poľnohospodárom ako zamestnávateľom a dohodárom. Vďaka novej samostatnej dohode by bolo možné v rámci Zákonníka práce ako aj iných súvisiacich právnych predpisov flexibilnejšie a jednoduchšie upraviť špecifické požiadavky pre poľnohospodárov v rámci zamestnávania dohodárov, ako napríklad úpravu odpracovaných hodín, odvodového a daňového zaťaženia, úpravu možnosti požičiavania zamestnancov, úpravu prihlasovania zamestnancov a iné.

<sup>1</sup> Daňovou reformou v roku 2004 sa odstránili daňové zaobchádzania, ktoré mali poľnohospodári predtým k dispozícii. Daňové pravidlá platia všeobecne – neexistujú osobitné sektorové daňové zaobchádzania – ani v prípade poľnohospodárstva, okrem: zelenej nafty obnovenej začiatkom roku 2019, nižších daňových sadzieb na poľnohospodárske budovy a oslobodenia od dane z motorových vozidiel. Ďalej tiež niektorí výrobcovia liehovín a malé pivovary podliehajú zníženým sadzbám spotrebnej dane. A čo sa týka nákladov na výskum a vývoj, všetky firmy v SR si tieto môžu odpočítať z daňového základu, ak spĺňajú určité podmienky (v prípade poľnohospodárstva využilo túto možnosť v rokoch 2015 a 2016 len 10 poľnohospodárskych firiem a v roku 2017 iba jedna).

## **2. Zníženie odvodového zaťaženia sezónnych pracovníkov**

Odôvodnenie: Zníženie odvodového zaťaženia pre sezónne práce považujeme za opodstatnené a nevyhnutné. Ľudia, ktorí v SR pracujú sezónne, nie sú záťažou pre sociálny systém SR, preto je nevyhnutné zníženie odvodov. Zníženie odvodov pre sezónnych zamestnancov v poľnohospodárstve je predpokladom pre zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských ovocinárov a zeleninárov, keďže cena práce predstavuje viac ako 50% celkových nákladov na dopestovanie ovocia, hrozna a zeleniny a bez podpory v znížení odvodového zaťaženia nebudú slovenskí pestovatelia do budúcnosti schopní súperiť so zahraničnými dovozcami ovocia, hrozna a zeleniny, a tento segment poľnohospodárstva je vážne ohrozený. Bolo by vhodné presadiť zmenu zákona č. 401/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov tak, aby sa odvodové zaťaženie zamestnanca z doterajších 9,4 % znížilo na 3,4% ( v štruktúre 2% starobné poistenie a 1,4% nemocenské poistenie ) a odvodové zaťaženie zamestnávateľa aby sa znížilo z 25,2% na 6,2% (v štruktúre 4% starobné poistenie, 1,4% nemocenské poistenie a 0,8% úrazové poistenie). Taktiež by bolo vhodné presadiť zmenu zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení v znení neskorších predpisov tak, aby sa zdravotné poistenie zamestnanca znížilo zo 4% na 2% a zdravotné poistenie platené zamestnávateľom znížilo z 10% na 3%.

## **3. Zrušenie alebo zmiernenie obmedzenia zamestnávať viac ako 30% štátnych príslušníkov tretích krajín pre ovocinárov a zeleninárov v období zberu ovocia a zeleniny**

Odôvodnenie: Pri zbere špecializovaných plodín ako je ovocie, zelenina a hrozno vzniká potreba prijatia väčšieho množstva sezónnych pracovníkov zo zahraničia, keďže domáci trh práce nedokáže počas pestovateľského procesu a najmä v mesiacoch zberu poskytnúť dostatok voľných pracovníkov. Uvedené ustanovenie nereflektuje potrebu ovocinárov a zeleninárov v letných a jesenných mesiacoch a je značne obmedzujúce, čo má za následok nedostatok pracovníkov na poliach, ktorí nedokážu pokryť celkový zber ovocia, zeleniny a hrozna. Navyše, ak dôjde k zvýhodneniu sezónneho zamestnávania, domáca sezónna práca sa stane dostupnejšia, zníži sa motivácia slovenských občanov odchádzať za sezónnou prácou do zahraničia, čím sa prirodzene zvýši podiel slovenských občanov na sezónnej zamestnanosti.

## **4. Umožnenie požičiavania zamestnancov medzi jednotlivými farmármi bez zbytočnej byrokracie resp. s možnosťou uzatvorenia rámcových dohôd medzi farmármi**

Odôvodnenie: Zeleninári, vinohradníci a ovocinári sú značne závislí od počasia, ktoré sa mení aj na malých územiach. Vzhľadom na ekonomické a personálne prepojenie medzi jednotlivými spoločnosťami (farmármi) a tak isto dobré vzťahy vo farmárskej komunite, by bolo možné flexibilne v priebehu niekoľkých hodín presunúť zamestnancov v období zberu z jednej parcely, kde nie je možné vzhľadom na počasie vykonávať zber na inú parcelu, avšak výkonom aj krátkodobej práce u iného zamestnávateľa by došlo k nelegálnej práci. Tieto „vypožičania“ zamestnancov nie je možné upraviť pred presunom resp. počas presunu zamestnancov, keďže by išlo o flexibilné presuny s ohľadom na počasie. Preto navrhujeme umožnenie takéhoto „vypožičania“ zamestnancov medzi jednotlivými spoločnosťami bez hrozby sankcie zo strany úradu práce.

## **5. Upravenie možnosti prihlásenia nových pracovníkov do 3 pracovných dní**

Odôvodnenie: Súčasný stav nahlasovania 1 deň dopredu je značne administratívne komplikovaný a prakticky veľmi ťažko dosiahnuteľný. Často sa stáva že po 2-3 hodinách

výkonu práce pracovník odchádza preč. Zároveň poľnohospodári musia flexibilne reagovať na zmenu počasia, prípadne iné vplyvy, ktoré sa vo voľnej prírode vyskytujú a do niekoľkých hodín dokážu ovplyvniť veľkú časť úrody a na odvrátenie prípadných škôd je nevyhnutné nasadenie značného množstva pracovníkov, ktorý v danom momente prevyšuje množstvo aktuálnych zamestnancov poľnohospodára. Tieto extrémny (napr. nečakané mrazy, povodne, ľadovec) sa v posledných rokoch nanešťastie stávajú pravidlom a je nutné na tieto extrémny reagovať.

#### **6. Urýchlené zavedenie možnosti zasielania informačných kariet elektronicky a určenie príslušnosti úradu práce podľa sídla spoločnosti.**

Odôvodnenie: V zmysle zákona ZoSZ zamestnávateľa sú povinní odovzdávať informačné karty za pracovníkov, ktorí sú občania EÚ alebo občanov z tretích krajín s dlhodobým pobytom, avšak tieto karty nie je možné podávať elektronicky. Potvrdené kópie úradu práce nestačia spracovávať a kópie potvrdených sa vracajú neskoro (niekedy po 4 až 5 mesiacoch). To znamená, že aj napriek splnenej povinnosti, hrozí riziko sankcie do 100 000 Eur v prípade kontroly z úradu práce.

Zároveň v zmysle § 23a ods. 14) ZoSZ je príslušný pre splnenie informačnej povinnosti úrad, v ktorého územnom obvode je miesto výkonu práce. V poľnohospodárstve sa pozemky jednotlivých farmárov rozprestierajú vo viac ako 3 okresoch a nie je možné určiť miesto výkonu práce jednotlivých zamestnancov, pretože zamestnanci pracujú podľa potreby na viacerých pozemkoch (poliach, sadoch, vinohradoch). Presun príslušnosti úradu podľa sídla firmy by značne znížil vznikajúce problémy.

#### **7. Zrušenie zodpovednosti poľnohospodárov za konanie agentúr dočasného zamestnávania**

Odôvodnenie: S účinnosťou od 18. júna 2016 zákonom č. 351/2015 Z. z. o cezhraničnej spolupráci pri vysielaní zamestnancov na výkon prác pri poskytovaní služieb, ktorým sa novelizuje aj zákon o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní, sa rozširuje zodpovednosť za nelegálne zamestnávanie.

Podnikateľský subjekt totiž nesmie prijať prácu alebo službu, ktorú mu dodáva alebo poskytuje iný podnikateľský subjekt prostredníctvom fyzickej osoby, ktorú nelegálne zamestnáva. V praxi je veľmi administratívne náročné overovanie uvedených skutočností a ani kredibilita jednotlivých agentúr nie je stopercentná a mení sa aj v čase. Poľnohospodári by nemali zodpovedať za neseriózne konanie agentúr dočasného zamestnávania.

#### **8. Možnosť rozšírenia povolenia sezónnej práce na 8 mesiacov**

Odôvodnenie: V zmysle § 21 ods. 5 ZoSZ je sezónnym zamestnaním také zamestnanie, ktoré je viazané na určité obdobie roka (sezónu), vykonáva sa maximálne 180 dní počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov. V poľnohospodárstve primárne v ovocinárstve, vinohradníctve a zeleninárstve trvá sezóna 8 mesiacov, vzhľadom na rôzne druhy pestovanej zeleniny, hrozna a ovocia. Sezónni pracovníci z iných krajín (hlavne tretích) uprednostňujú štáty, kde je umožnená sezónna práca na dlhšie obdobie a Slovenská republika stráca konkurenčnú výhodu vo vzťahu k týmto potencionálnym zamestnancom. Zároveň pri súčasnom nedostatku pracovníkov z tretích krajín je problematické vykryť celé obdobie zberu, ktoré trvá 8 mesiacov.

Preto bude potrebná úprava sezónneho zamestnania na celú sezónu farmárov a to na 240 dní počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.

## **9. Upravenie nočnej práce v poľnohospodárstve vo vybraných mesiacoch od 22:00 do 5:00**

Odôvodnenie: Pestovateľské zásahy, najmä zber ovocia, hrozna a zeleniny je závislý od počasia ale aj od slnečného svitu, kedy je úplný svit v mesiacoch máj až august pred šiestou hodinou ráno. Zároveň by zamestnanci v dňoch extrémnych horúčav uvítali dlhšiu prestávku v čase poludnia. S jednou hodinou počas nočnej práce v priebehu pracovnej doby sú však spojené administratívne úkony a toto rozhodnutie zamestnávateľa predražuje cenu práce. Aby sme umožnili prácu zamestnancov na poliach a v sadoch počas letných dní v čo najznesiteľnejších podmienkach a zároveň aby toto rozhodnutie farmára nemalo pre neho nepriaznivý efekt, navrhujeme úpravu § 98 ods. 10 Zákonníka práce, tak, aby sa skrátil čas nočnej práce vo vybraných mesiacoch pre farmárov.

## **• DANE Z PRÍJMOV - opatrenia na zmierňovanie volatility príjmu**

### **1. Navrhujeme zaviesť možnosť odpočítať záporný základ dane zo zisku pred zdanením v akejkoľvek rozložení v nasledujúcich piatich rokoch a v predchádzajúcich dvoch rokoch (ako percento straty alebo % základu dane); v tejto súvislosti navrhujeme aj osobitný (zvýhodnený) harmonogram platenia daňových preddavkov, resp. upustenie od platenia preddavkov**

Odôvodnenie:

Poľnohospodárstvo je prirodzene volatilným odvetvím vzhľadom na prírodné podmienky. Zmena nastavenia SPP smerom k väčšej trhovej orientácii zvýšila riziko cenovej volatility. Riziká pramenia aj zo zmeny klímy a súvisiaceho nárastu frekvencie i závažnosti extrémnych poveternostných podmienok. Ďalším faktorom je aj čoraz vyššia frekvencia sanitárnych a fyto-sanitárnych kríz.

V tomto kontexte je dôležité vytvoriť stabilný rámec, ktorý poľnohospodárskemu sektoru pomôže úspešne riadiť riziko, ktoré v mnohých prípadoch významne presahuje bežné podnikateľské riziko. Za zdravý stimul odolnosti odvetvia – v súlade s pravidlami štátnej pomoci – považujeme ustanovenia daňovej politiky vyrovňavajúce príjem. Tie sa ukazujú celosvetovo ako veľmi efektívne opatrenia na riadenie rizík (odpočet straty dopredu/dozadu uplatňujú napr. Rakúsko, Maďarsko, Belgicko, Kanada, Japonsko, Kórea, atď.). Vyrovnávanie príjmu využíva Nemecko<sup>2</sup> (zavedené v roku 2016), Írsko, Francúzsko (vklady na špeciálny sporiaci účet sú daňovými výdavkami), Švédsko, Austrália, Kanada, Nový Zéland, Nórsko (len kožušina), UK a USA; systém existuje aj v Holandsku, ale nie je špecifický pre poľnohospodárstvo.

## **• DANE Z PRÍJMOV – zníženie dane**

**Navrhujeme uplatniť niektoré z nasledujúcich spôsobov zníženia daňového zaťaženia:**

- 1. nižšia sadzba dane** (bola 7% pred rokom 2004)
- 2. oslobodenie od dane na určitý čas, resp. za určitých podmienok** (pred rokom 2004 bolo zavedené oslobodenie od dane na prvé tri roky od dosiahnutia prvého príjmu z poľn., lesného

<sup>2</sup> Na konci roku 2016 zaviedlo Nemecko vyrovnávanie príjmov pre poľnohospodárske a lesnícke podniky ako reakcia na volatility ziskov spôsobenú trhom a klímou. Tým sa malo doplniť dvojročné vyrovnávanie ziskov, ktoré už existuje. Príjmy z poľnohospodárstva a lesného hospodárstva sa rovnomerne rozdeľujú na tri obdobia (obdobie 2014 - 2016, obdobie 2017 - 2019 a obdobie 2020 - 2022).

- a vodného hosp.); za urč. podmienok by mohlo byť napr. konkrétna investičná činnosť v určitom objeme<sup>3</sup>, resp. oslobodenie investičných dotácií v rámci PRV od dane
3. **zníženie základu dane pre SZČO** – napr. prostredníctvom vyššieho percenta paušálnych výdavkov (má napr. Poľsko, Česko – 80% (max. do 800 tis. Kč), Maďarsko (85% pre RV, 94% pre ŽV)-len pre malých) – alebo aspoň vyššie percento ako iné SZČO
  4. **osobitný daňový režim pre malých (zjednodušenie + zníženie dane) a zjednodušenie odvodového režimu** (Maďarsko<sup>4</sup>, Poľsko...)
  5. **oslobodiť príjem do určitej výšky od dane** (napr. ak vie poľnohospodár dokladovať 20% výdavkov, tak príjem do 10 tis. € nepodlieha dani)
  6. **príjem z prenájmu poľnohospodárskej pôdy je oslobodený od dane, ak je nájom na päť a viac rokov; príjem z predaja majetku** (aj z predaja poľnohospodárskej pôdy) **je oslobodený od dane, ak bol majetok vo vlastníctve predávajúceho dlhšie ako päť rokov** (Maďarsko)

Odôvodnenie:

Štruktúra daňového systému významne ovplyvňuje hospodársky rast v jednotlivých odvetviach – vrátane poľnohospodárstva. Dane a odvody máme na Slovensku najvyššie v EÚ a jedny z najvyšších na svete. To výrazne znižuje konkurencieschopnosť a zhoršuje podnikateľské prostredie – zvlášť v odvetviach náročných na prácu (a sezónnu prácu), medzi ktoré patrí aj poľnohospodárstvo. V zdanení právnických osôb patríme do prvej desiatky s najvyšším zdanením (napr. Maďari 9%, Poliaci 15% - cieľ 9% (pre malých). Slovensko patrilo medzi pár krajín EÚ, ktoré v období 2006-2018 zvyšovali dane z príjmov. Väčšina krajín sadzbu znižovala, čo vo všeobecnosti zvyšuje produkciu a láka zahraničný kapitál (niektoré krajiny EÚ sa svojou nízkou daňou z príjmu PO a miernou reguláciou podobajú daňovým rajom).

Malí poľnohospodári sú v okolitých krajinách vo veľkej miere oslobodení od daní (SR nemá ako jedna z veľmi mála krajín preferenčné sadzby z príjmov FO pre poľnohospodárov). Napr. v Poľsku je 95% poľnohospodárov oslobodených od platenia dane z príjmu<sup>5</sup> (platia daň z majetku – štandardizovaný výpočet, čo výrazne daň znižuje).

Čo sa týka zdanenia spotreby, environmentálnych daní a daní z majetku, patríme medzi krajiny s najnižším zdanením. Európska komisia už niekoľko rokov odporúča Slovensku zvýšiť environmentálne dane a dane z majetku, ktoré sú menej škodlivé pre ekonomický rast – posunom od vysokého zdaňovania práce, ktoré hospodársky rast poškodzuje.

## • DANE Z PRÍJMOV – štandardizovaný výpočet zdaniteľného príjmu

1. **Navrhujeme zaviesť štandardizovaný výpočet zdaniteľného príjmu do stanoveného objemu rastlinnej, resp. živočíšnej výroby.**

Odôvodnenie:

Výpočet zdaniteľného príjmu na základe jednotkovej hodnoty<sup>6</sup> používa mnoho krajín: Rakúsko, Belgicko, Chorvátsko, Česká republika, Francúzsko, Nemecko, Nórsko, Slovinsko, Španielsko, Čile. Výsledkom je významné zníženie administratívneho zaťaženia. Možnosť používať túto

<sup>3</sup> V Poľsku je oslobodený od dane z príjmu (u nich = daň z majetku), ak poľnohospodár zvýši veľkosť svojho poľn. podniku na maximum 100 hektárov alebo ak vytvorí nový podnik alebo kúpi alebo prenajme pôdu od Agentúry pre poľnohospodársku pôdu.

<sup>4</sup> Malé podniky si môžu vybrať z týchto troch možností: a) paušálna daň pre malých daňovníkov (KATA), b) zjednodušená daň z podnikania (EVA), c) daň z malých podnikov (KIVA) – navrhnutá pre malé a stredné podniky s vyšším počtom zamestnancov a investičnou činnosťou.

<sup>5</sup> Daň z príjmu platí iba 2-5% poľnohosp. výrob: skleníky, hydina, huby, chov včiel, priadka morušová a živočíšna výroba vykonávaná mimo farmy.

<sup>6</sup> Príjem z poľnohospodárskej činnosti sa niekedy nevypočítava ani zo samotnej činnosti – napr. v Taliansku sa príjem z poľnohospodárstva a lesníctva definuje ako príjem z nehnuteľností (nízke sadzby).

paušálnu metódu sa môže obmedziť na malých alebo nízkopríjmových poľnohospodárov – napríklad v Nemecku je obmedzenie 20 hektárov alebo 50 dobytčích jednotiek. V Rakúsku sa na výpočet zdaniteľného príjmu využíva koncept „odhadovanej hodnoty“ (štandardizovaná výška príjmu/ha), pričom paušálne výdavky sa uplatňujú do odhadovanej hodnoty 130tis. € (paušálne sadzby sa vzťahujú na poľnohospodárov a lesníkov vrátane spracovateľov poľnohospodárskych výrobkov, poskytovateľov poľnohospodárskych služieb a niektorých nepoľnohospodárskych služieb). V tomto prípade odpadá nutnosť viesť účtovníctvo.

## • DANE Z PRÍJMOV - zrýchlené odpisy

1. **Navrhujeme umožniť zrýchlené odpisovanie kapitálových investícií do závlah, hydromelioračných zariadení, poľnohospodárskych strojov ich zaradením do odpisovej skupiny 0.**

Odôvodnenie:

Výkonnosť slovenského poľnohospodárstva je výrazne podmienená nízkou kapitálovou vybavenosťou. Tá má vplyv na produktivitu odvetvia, ale aj produktivitu práce (čo súvisí s nízkym mzdovým ohodnotením). Zrýchlené odpisovanie pre konkrétne druhy investícií navrhujeme aj v zmysle reakcie na klimatické zmeny a technologické zmeny s cieľom zachovania produkčnej kapacity odvetvia a budovania strategickej autonómie v produkcii poľnohospodárskych plodín a potravín. Napríklad Česká republika má pri investíciách do poľnohospodárskych strojov v prvom roku o 20% vyššie sadzby odpisov.

## • SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ ODVODY

1. **Navrhujeme zaviesť konkrétnu formu osobitného odvodového zaobchádzania s poľnohospodármi, napr.:**
  - a. **osobitný odvodový režim (napr. odvody počítané len z minimálnej mzdy bez príplatkov)**
  - b. **osobitné odvodové pravidlá pre malých poľnohospodárov (má Maďarsko a Poľsko)**
  - c. **nižšia odvodová povinnosť v prvých troch rokoch podnikania**
  - d. **zvláštne odvodové zaobchádzanie so sezónnou prácou (spomenuté vyššie)**
  - e. **diferencovať odvodovú povinnosť podľa regiónov, resp. diferencovať výšku minimálnej mzdy podľa regiónov (cez odpočítateľnú odvodovú položku)**

Zdôvodnenie:

SR je jednou z najvidieckejších členských krajín a zápasí s nezamestnanosťou a nízkou príjmovou úrovňou na vidieku. Patrí tiež medzi štáty OECD s najväčšími regionálnymi rozdielmi, ktoré sa v dôsledku pandémie ďalej prehĺbia. Pokles zamestnanosti v poľnohospodárstve za posledných 25 rokov je v porovnaní s ostatnými členskými krajinami najvýraznejší práve v prípade SR. Poľnohospodárstvo a potravinárstvo majú rozhodujúci význam pre rozvoj vidieckych a prechodných regiónov – s dopadom na zamestnanosť.

Zníženie vysokej odvodovej povinnosti by významne podporilo zamestnávanie v odvetví a zamedzilo opúšťanie vidieka. Regionálnou diferencovanosťou odvodového zaťaženia je známe napríklad Nórsko, kde je opakovane preukázaný pozitívny dopad na zamestnanosť z dôvodu takéhoto zníženia nákladov práce. To ďalej firmám umožňuje znižovať ceny výrobkov, zvyšovať výrobu a získať podiel na trhu. Systém tiež nepriamo prispieva k zvýšeniu zamestnanosti tým, že vyššie mzdy zamestnancov (v dôsledku nižšieho odvodového zaťaženia) zvyšujú dopyt domácností po miestnych produktoch a službách. Okrem pozitívnych účinkov na zamestnanosť v existujúcich firmách analýzy ukazujú aj vplyv na zakladanie nových firiem.



V tomto ohľade hrá významnú úlohu minimálna mzda, ktorá je na Slovensku všade rovnaká, čo ale vzhľadom na regionálnu diferencovanosť znamená, že pre ekonomicky slabšie regióny je príliš vysoká. Inštitút INESS navrhuje využiť odpočítateľnú odvodovú položku, a tak znížiť negatívny dopad vysokej minimálnej mzdy v zaostávajúcich regiónoch. V posledných rokoch narástlo daňovo-odvodové zaťaženie práce s minimálnou mzdou z 29 % na skoro 40 % (nezdaniteľná čiastka rástla pomalšie ako minimálna mzda a stanovenie konštantnej výšky odpočítateľnej položky zo zdravotných odvodov). Vláda tiež v roku 2018 zrušila časť odpočítateľnej položky, na ktorú mali nárok zamestnávateľia zo mzdy človeka s minimálnou mzdou.

Odpočítateľná odvodová položka, resp. diferencované odvodové zaťaženie pre poľnohospodárov jednak zvýši príjem zamestnancov s relatívne nízkymi príjmami a tiež zníži náklady práce pre zamestnávateľov – zvlášť v špeciálnej rastlinnej výrobe a živočíšnej výrobe, ktoré sú na prácu najviac náročné a zároveň majú potenciál najvyššej pridanej hodnoty. Bude to tiež efektívny spôsob podpory vidieka.

## • DANE NA TOVARY A SLUŽBY

### 1. Navrhujeme zaviesť zníženú DPH na hnojivá

Odôvodnenie:

Slovensko má relatívne dobré environmentálne ukazovatele s výnimkou ukazovateľov kvality pôdy (nedostatočný prísun živín). Viaceré štúdie preukázali, že zníženie dane na hnojivá nemá negatívne environmentálne dopady – ako by sa dalo očakávať. Argumentom tiež je konkurenčná pozícia, keďže zníženú DPH na hnojivá používa mnoho krajín: Rakúsko, Francúzsko, Nemecko, Írsko, Taliansko, Poľsko, Luxembursko, Portugalsko, Rumunsko, Belgicko, Slovinsko, Španielsko, Cyprus.

### 2. Navrhujeme zaviesť paušálnu sadzbu DPH<sup>7</sup> na výstupe (pre neregistrovaných na DPH) (Maďari majú 12% na plodiny alebo 7% za živočíšne produkty, Poliaci 7%)

Odôvodnenie:

Paušálnu sadzbu DPH na výstupe využíva významný počet poľnohospodárov v Európe.

### 3. Navrhujeme úpravu základu dane v prípade úplného alebo čiastočného nezaplatenia pohľadávky za účelom odbremenenia platiteľa od povinnosti odvádzať DPH, ak jeho odberateľ nezaplatí pohľadávku.

Odôvodnenie:

Smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (ďalej len "Smernica o DPH") Článok 90 znie: „1. V prípade zrušenia, odmietnutia, úplného alebo čiastočného nezaplatenia alebo v prípade zníženia ceny po dodaní sa základ dane primerane zníži za podmienok stanovených členskými štátmi. 2. V prípade úplného alebo čiastočného nezaplatenia sa členské štáty môžu odchýliť od ustanovenia odseku 1.“

Smernica o DPH v Článku 90 uvádza prípady, kedy je možné primerane znížiť základ dane. Od tohto ustanovenia sa však v prípade úplného alebo čiastočného nezaplatenia môžu členské štáty odchýliť. Aj napriek tomu, že Smernica o DPH vrátenie zaplatenej DPH v prípade neuhradených pohľadávok umožňuje, Slovenská republika sa rozhodla predmetné ustanovenie do ZDPH neimplementovať. Neumožnením opravy základu dane, t.j. vrátením odvedenej dane v prípade úplného, alebo čiastočného nezaplatenia dodania, dochádza k znevýhodňovaniu zodpovedných

<sup>7</sup> Paušálne sadzby DPH (neregistrovaní) používa významný počet poľnohospodárov v Európe: 90% poľnohospodárov v Španielsku; 35% v Nemecku, v Poľsku viac ako 60%.

platiteľom DPH. Slovenská republika má možnosť stanoviť podmienky, za ktorých by vrátenie DPH v prípade nevymožiteľných pohľadávok mohlo byť prípustné. ZDPH síce zaviedol možnosť, aby platenie a odpočítavanie DPH bolo viazané na skutočné úhrady záväzkových vzťahov, táto úprava sa však v praxi príliš nevyužíva a ani nerieši problém zlej platobnej disciplíny a vzniku nevymožiteľných pohľadávok u platiteľov DPH rešpektujúcich princípy starostlivého hospodára, ktorí sa snažia rozsah takýchto pohľadávok minimalizovať.

**4. Navrhujeme výhodnejšiu úpravu odpočítanej dane pri krádeži tak, aby platitelia dane neboli povinní vykonávať úpravu odpočítanej dane pri krádeži, ktorá je riadne preukázaná, a boli povinní odpočítanú daň upraviť len v prípade strát a mánk, ktoré nevedia preukázať**

Odôvodnenie:

Súčasná slovenská právna úprava odpočítanej dane pri krádeži je nevýhodnejšia ako vyžaduje Smernica EÚ.

Smernica o DPH v Článku 185 definuje prípady, kedy sa úprava odpočítanej dane nevykonáva, pričom je však v kompetencii členských štátov pri implementácii Smernice o DPH vyžadovať úpravu odpočítanej dane pri krádežiach. Túto možnosť SR využila a v ustanovení § 53 ods. 5 ZDPH stanovuje, že platiteľ je povinný odvieť daň vo výške odpočítanej dane v prípade krádeže tovaru, pri ktorom platiteľ daň odpočítal.

SR na základe vyššie uvedeného implementovala Smernicu o DPH nad nevyhnutný rámec, nevýhodne pre platiteľov dane, keďže vyžaduje úpravu odpočítanej dane aj v prípade preukázanej krádeže.

Za účelom podpory podnikania by preto platitelia dane nemali byť povinní vykonávať úpravu odpočítanej dane pri krádeži, ktorá je riadne preukázaná, ale odpočítanú daň upraviť len v prípade strát a mánk, ktoré nevedia preukázať.

ÚPRAVA EÚ: Smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (ďalej len "Smernica o DPH"), Článok 185 ustanovuje: „2. *Odchyľne od odseku 1 sa úprava odpočítanej dane nemôže vykonať pri transakciách, ktoré sú celkovo alebo čiastočne nezaplatené, v prípadoch riadne preukázaného alebo potvrdeného poškodenia, straty alebo krádeže majetku, ani v prípade tovaru určeného ako dary nepatrnej hodnoty a vzoriek uvedených v článku 16. V prípade celkovo alebo čiastočne nezaplatených transakcií a v prípade krádeže členské štáty však môžu úpravu odpočítanej dane vyžadovať.*“

ÚPRAVA SR: Zákon č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZDPH“) § 53 ods. 5: „V prípade krádeže tovaru, pri ktorom platiteľ odpočítal daň, je platiteľ povinný odvieť daň vo výške odpočítanej dane; ak je tovar predmetom odpisovania podľa osobitného predpisu, zníži platiteľ odvod dane o pomernú časť dane zodpovedajúcu odpisom. Ak bol odcudzený tovar, ktorý bol predmetom nájmu s dojednaným právom kúpy prenajatej veci, odvedie platiteľ daň zníženú o daň, ktorú z tohto tovaru už odviedol, najviac však do výšky odpočítanej dane. Platiteľ daň odvedie za to zdaňovacie obdobie, v ktorom zistil krádež tovaru.“

## • DANE Z MAJETKU

**1. Navrhujeme znížiť daň z nehnuteľností pre poľnohospodárov, resp. ich od tejto dane oslobodiť**



Odôvodnenie:

Takmer všetky krajiny OECD poskytujú poľnohospodárom daňové úľavy z daní z nehnuteľností, pričom znížená daň na poľnohospodársku pôdu je prítomná aj v tých pár krajinách, ktoré nemajú daňové preferenčné zaobchádzanie s poľnohospodárskym odvetvím. Navrhujeme toto opatrenia aj v kontexte avizovaného zvyšovania majetkových daní do budúcnosti.

Príklady oslobodenia alebo znížené dane z nehnuteľností:

- v ČR: orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady a TTP sú v niektorých samosprávach oslobodené od dane z pôdy alebo sa na ne vzťahuje dva až päťkrát nižšia daň; rekultivovaná poľnohospodárska pôda je oslobodená od dane po dobu piatich rokov (rekultivovaná lesná pôda je oslobodená od dane na 25 rokov)
- v Maďarsku: budovy používané na chov zvierat alebo na pestovanie plodín alebo na účely skladovania (napr. stajne, skleníky, zariadenia na skladovanie plodín alebo hnojív, stodoly) sú oslobodené od dane zo stavieb; pozemky v rámci obce, využívané na poľnohospodárske účely, sú oslobodené od dane z nehnuteľností
- v Poľsku: poľnohospodárske budovy používané výlučne na poľnohospodárske činnosti sú oslobodené od dane z nehnuteľností; od dane z majetku (používaná v Poľsku namiesto dane z príjmu v prípade poľnohospodárov) oslobodenie v prípade rozširovania podniku; pôdy v nižšej kvalite sú oslobodené

## • INÉ NÁVRHY

- **preferenčné dane alebo výnimky pre organizácie výrobcov** (v týchto krajinách: Rakúsko (čiastočné oslobodenia od daní), Izrael (daňové prázdniny na päť rokov), Taliansko (oslobodenia), Japonsko a Litva (znížené daňové sadzby); v Grécku sú poľnohospodárske družstvá a organizácie výrobcov zdaňované sadzbou, ktorá je polovicou obvyklej sadzby dane z príjmu PO)
- **jednoduché namiesto podvojného účtovníctva** (v Nemecku je prahovou hodnotou obrat nižší ako 600 000 EUR, čo znamená, že podmienku spĺňa jedna tretina nemeckých poľnohospodárov (rok 2016))
- **úľavy na dani pre mladých a začínajúcich** (efektívnejšia podpora ako nadmerné dotovanie)
- **oslobodenie konkrétnych dotácií a štátnej pomoci od dane**
- **zrušenie povinnosti výrobcu oznámiť ŠVPS SR zistenie zdraviu škodlivej potravy na základe výsledkov vlastnej podnikovej analýzy podľa § 6b ods. 3 zákona č. 152/1995 Zb. - PO alebo FO** - podnikateľ vykonávajúca analýzu potravín určených na umiestňovanie na trh, ktorá zistí, že potravinu je zdraviu škodlivá, je povinná bezodkladne túto skutočnosť oznámiť ŠVPS SR. - Toto ustanovenie je jednoznačne nad rámec nariadenia č. 2017/625, ktoré v Čl. 32 písm. b) túto povinnosť stanovuje len na orgány alebo FO, na ktoré boli delegované určité úlohy úradných kontrol, a len pre prípad, keď výsledok úradných kontrol poukazuje na nedodržiavanie pravidiel.

## • ŠTATISTICKÉ ZISŤOVANIE

1. **Navrhujeme pri tvorbe štatistických zisťovaní dôrazne dbať na hospodárnosť, účelnosť a periodicitu zberu dát**, aby poskytovanie týchto údajov nezvyšovalo administratívnu záťaž dotknutých podnikov.

Priestor na zníženie administratívnej záťaže podnikateľského prostredia ako aj Štatistického úradu Slovenskej republiky vidíme napríklad v nahradení určitých zdrojových údajov získavaných štatistickým zisťovaním údajmi Pôdohospodárskej platobnej agentúry (napr. v prípade výkazu o plochách osiatych poľnohospodárskymi plodinami). Podľa vyjadrenia Štatistického úradu Slovenskej republiky pri preberaní administratívnych dát v súčasnosti platí

zásada, že preberané dáta musia spĺňať rovnaké kritéria na kvalitu, aké by malo vykonané štatistické zisťovanie. Pôdohospodárska platobná agentúra uvedené časti v súčasnosti negarantuje, čo predstavuje riziko nižšej kvality dát na vstupe v prípade tohto zdroja. Za nevyhovujúci považuje použiteľný číselník na identifikáciu plodín. Za účelom jeho možného využitia sa vyžaduje jeho harmonizácia pre potreby Štatistického úradu Slovenskej republiky.

**2. Navrhujeme zabezpečiť zápis údajov z evidencie samostatne hospodáriacich roľníkov vedenej na obci do Registra právnických osôb právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci.**

Odôvodnenie: Registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci je v zmysle zákona č. 272/2015 Z. z. informačným systémom verejnej správ, ktorého správcom je Štatistický úrad Slovenskej republiky. Podľa § 2 ods. 2 písm. b) cit. zákona sa do tohto registra zapisujú aj fyzické osoby – podnikatelia. Napriek tomu uvedený register neobsahuje údaje o samostatne hospodáriacich roľníkoch z evidencií vedených obcami podľa zákona č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov v z. n. p.. Zápis samostatne hospodáriacich roľníkov môže mať pozitívny vplyv v podobe zníženia administratívnej záťaže, nakoľko nebude nutné preukazovať orgánom verejnej moci ich zápis do evidencie vedenej obcou. Pozitívny vplyv možno predpokladať aj na strane štátu, nakoľko orgány verejnej moci budú mať prístup ku komplexným údajom tejto kategórie podnikateľov v jednotnom informačnom systéme.

## • OBLASŤ PODPÔR

**3. Navrhujeme v prípade kontroly (existencie nezrovnalosti) týkajúcej sa žiadosti o priame platby, vyplatiť v čo najskoršom termíne podporu na tú časť žiadosti, na ktorú sa kontrola (nezrovnalosť) nevzťahuje, poníženu o maximálnu možnú sankciu, ktorá môže byť kontrolou udelená.**

Odôvodnenie: V praxi spôsobuje oneskorenie vyplácania priamych platieb vo väčšine prípadov iba drobná nezrovnalosť. Teda, ak poľnohospodár obrába 10 pozemkov a 9 z toho je v poriadku, dostane platbu za 9 pozemkov mínus maximálna možná sankcia. Zvyšok podpory dostane po uzavretí kontroly. Toto opatrenie má zároveň pozitívny vplyv v boji proti podvodom. Dnes častokrát, keď vznikne tzv. prekryv medzi dvomi žiadateľmi, tak mnohí väčší poľnohospodári často ustúpia aj keď vedia, že druhá strana žiada neoprávnene. Lebo sa im neoplatí ísť do sporu a je pre nich ekonomickejšie dostať o 1% menej dotácií ako mať zablokované celé dotácie na X mesiacov. Podvodník následne dostane platbu.

**4. Navrhujeme zaviesť povinnosť Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR zverejňovať dátum každej zmeny v Registri poľnohospodárskych produkčných plôch (LPIS) aj so zoznamom zmenených dielov.**

Odôvodnenie: Zmeny v registri LPIS sa vykonávajú aj po podaní žiadostí. V prípade zmeny musia žiadatelia svoju žiadosť opraviť. Poskytnutie uvedených informácií tento proces zjednoduší. Nebude potreba neustále sledovať, či sa náhodou niečo nezmenilo.